

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

פרשת
בא

גליון מספר 59

יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א ♦ שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דיירה 3 בת- ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר: 0507-583810 ♦ תרומות ניתן להפקיד בבנק הדואר חשבון מס' 20778885 ♦ ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il

אורות הפרשה

לְמַעַן תִּהְיֶה תוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ וְיָג, טו.

ודרשו חז"ל [שבת כח:] "מן המותר בפיוך", מלמד שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה. מבאר זאת מרן הראי"ה:

"והנה בדבר סגולת התפילין, "למען תהיה תורת ד' בפיוך", דהיינו דבקות התורה בגוף, שלכאורה רק השכל של האדם מקבל אור הנהגתה, והגוף על עומדו עומד, להתאוות ולכעוס ולכל דבר שאינו ראוי, כי ממנו כל חסרון. וכשיהיה טרוד באיזה דבר, והשכל לא יפקח אז על החומר, מיד יקדים גופו למושכו ח"ו לכל תועבת ד' אשר שגא, שהוא נגד התורה בכלל. על כן ההכרח שתהיה קדושת התורה מעורבת ממש במזג הגוף, עד שתהיה

ההמשך אחרי הנהגת קדושת התורה, הנהגה טבעית, שממילא היא נמשכת, ולא יצויר כלל שכחה בזה. על כן ציוה השי"ת לקשר התפילין בגוף, ודווקא מהמותר בפיוך. מפני שכל המותר לישראל הנה יש בו איכות כוחנית שיהיה הוא ממש גופו של אדם ומנהיג פעולות בטבעו. כי המאכל מתהפך בגוף האדם לדמו ובשרו ועצמו. ועל כן כל מאכל טמא ח"ו מטמטם לבבו ניומא לט. ומנהגו בטבע באורחות עקלקלות. ומאכל מצווה מזכך ומקדש הנהגתו לשם ד' ית"ש כמו שכתוב [תהילים פד, ג] "ליבכי ובשרי ירננו אל אלהיך" [חבש פאר' דרוש ב].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה ור' יושעה ריבלין (א)

פרק א':

תולדות חייו של ר' יושעה

אחת הדמויות המופלאות שהשפיעה על מרן הראי"ה בתורתה ובאופי רוחה, הייתה דמותו של הגאון הצדיק ר' יושעה (יוסף יושע) ריבלין זצ"ל. ר' יושעה נולד בשנת תקצ"ז לאביו ר' אברהם בנימין ריבלין. משפחת ריבלין הייתה אחת המשפחות החשובות המקושרות לרבנו הגר"א, ולא רק בקשרי לימוד. זקן המשפחה, רבי בנימין ריבלין, לבד היותו מגדולי תלמידיו של הגר"א, היה גם בן דודו. כשעלו תלמידי הגר"א לארץ ישראל, בעידודו ובהשראתו של רבם הגר"א, ובהכוונתו של גדול תלמידיו הגר"ח מוולוז'ין, עלה גם ר' בנימין יחד עם בנו, רבי הלל ריבלין. ר' הלל היה בעצמו מקורב לגר"א, עד כדי כך שזכה לקבל ממנו את תורת ה'אתחלתא דגאולה', שכינסה א"ח בספרו הידוע 'קול התור'. בנו של ר' הלל, רבי משה מגיד זצ"ל, היה מנהיג עדת האשכנזים בארה"ק, וראב"ד ירושלים. ר' משה מגיד, 'המגיד דורש ציון', כפי שכינהו אז, היה ידוע בדרשותיו הנלהבות בתורת הגאולה של הגר"א. בנו הוא רבי אברהם בנימין ריבלין, שהחליף את אביו בתפקיד 'המגיד' בירושלים, והתעסק בענייני ציבור שונים, בתוכם ניהול הת"ת 'עץ חיים'. כשנולד בנו, קראהו בשם: יוסף יושע, שבפי כולם נקרא: ר' יושעה.

תולדותו למד בישיבת 'עץ החיים' בירושלים, שנוסדה ע"י סבו ר' משה מגיד, ובישיבת 'אור החיים'. רבותיו היו רבני ירושלים, רבי משה יהודה לייב מקוטנא בעל ה'זית רענן', רבי מאיר אויערבאך 'הרב מקאליש', ורבי שמואל סלטנ זצ"ל. בהיותו בן י"ג שנה היה בקי בכמה מסכתות גמרא ובכל התנ"ך. הוא הושפע רבות מסבו רבי משה מגיד, אשר החדיר בו את חזון אבותיו לחזק את הישוב בארץ ישראל, כחלק מתהליך הגאולה. מגיל צעיר, היה נתון ר' יושעה לרעיון ישוב הארץ והרחבת הבנין מתוך מסירות נפש, כפי שנהגו אבותיו תלמידי הגר"א בהתנחלותם ברחבי הארץ. כבר בהיותו בן ט"ו שנים יצא לו שם גדול בתור סופר תורני מצויין, בעקבות מאמריו הנלהבים על ישוב הארץ והפרחת השממה. שמעם של המאמרים יצא ברחבי העולם, והם זכו לתגובות רבות. כך סיפר לימים מרן הראי"ה, בהספד שנשא על ר' יושעה: "עוד מימי צעירותי בהיותי עדיין בגולה ובקוראי בעיתונות על ידיעות מארץ ישראל, תפשו מקום רב בליבי מאמריו המצויינים של ר' יוסף ריבלין שכתב ב'המגיד', 'המליץ' ו'הצפירה', ועוד, מאמרים נלהבים מלאי רגשי קודש בעד בנין ירושלים וישוב

מרן הראי"ה: ללמוד את שיריו של ר' יושעה

בילדותו למד בישיבת 'עץ החיים' בירושלים, שנוסדה ע"י סבו ר' משה מגיד, ובישיבת 'אור החיים'. רבותיו היו רבני ירושלים, רבי משה יהודה לייב מקוטנא בעל ה'זית רענן', רבי מאיר אויערבאך 'הרב מקאליש', ורבי שמואל סלטנ זצ"ל. בהיותו בן י"ג שנה היה בקי בכמה מסכתות גמרא ובכל התנ"ך. הוא הושפע רבות מסבו רבי משה מגיד, אשר החדיר בו את חזון אבותיו לחזק את הישוב בארץ ישראל, כחלק מתהליך הגאולה. מגיל צעיר, היה נתון ר' יושעה לרעיון ישוב הארץ והרחבת הבנין מתוך מסירות נפש, כפי שנהגו אבותיו תלמידי הגר"א בהתנחלותם ברחבי הארץ. כבר בהיותו בן ט"ו שנים יצא לו שם גדול בתור סופר תורני מצויין, בעקבות מאמריו הנלהבים על ישוב הארץ והפרחת השממה. שמעם של המאמרים יצא ברחבי העולם, והם זכו לתגובות רבות. כך סיפר לימים מרן הראי"ה, בהספד שנשא על ר' יושעה: "עוד מימי צעירותי בהיותי עדיין בגולה ובקוראי בעיתונות על ידיעות מארץ ישראל, תפשו מקום רב בליבי מאמריו המצויינים של ר' יוסף ריבלין שכתב ב'המגיד', 'המליץ' ו'הצפירה', ועוד, מאמרים נלהבים מלאי רגשי קודש בעד בנין ירושלים וישוב

מסירות נפש על ישוב הארץ

לפי מסורת המשפחה, כאשר התארס בשנת תרט"ו עם העלמה שרה ציפה בת ר' יהודה לייב גולדשמיד, שוחח ר' יושעה לפני התנאים עם אחיה ר' משה יצחק, שהיה גם הוא אחד מעסקי ירושלים וממייסדי השכונות, ואמר לו כך: "הנה ב'תנאים' כתובה התחייבות 'ולא יעלימו לא זה מזו ולא זו מזו', לפיכך החובה עלי שלא להעלים מהכלה שמוחלט אצלי להתחיל ביישוב חדש מחוץ לחומה ולהתיישב בו ראשונה". הורי הכלה חפצו לבטל את השידוך, כדי שלא לסכן את חייה על ידי שגעות כזה. הישיבה מחוץ לחומות הייתה מסוכנת ביותר. השודדים המסוכנים, הישמעאלים הרעים וחיות הטרף שהסתובבו שם – הפחידו את הציבור. אף אחד לא העז להתגורר מחוץ לחומה, וזה היה נראה רעיון משוגע ביותר. אך הכלה אמרה: "גם אני חושבת שהרעיון הזה חשוב, ובאשר ילך הוא, אלך גם אני". מסירותו של ר' יושעה הייתה כל כך מוודה לחלק מהאנשים, עד שהיו שחשבו שנכנס בו דיבוק המושך אותו רק למדבריות, ועשו סגולות ולחישות לגרש את הדיבוק ע"י מטילי גורלות.

לאחר חתונתו נתמנה למזכיר 'הפקידים והאמרכלים' (גבאי א"י באמסטרדם) בירושלים. בתוקף עבודתו זאת, ניהל תעמולה למען הקמת בתי מגורים – 'בתי מחסה', ובנין בית הכנסת שבחורבת רבי יהודה החסיד. כמו כן נתמנה לסופר בכלל רייסי, וגם עוד לבן דודו ר' יוסף יואל ריבלין שהיה סופר כוללות הפרושים. כך נכנס לעסקי הכוללים ונעשה מעורה בענייני הציבור הירושלמי.

בתרי"ז יסד חברה בשם 'בני ירושלים' לשם השתכנות מחוץ לחומה. לצורך עניין זה הוא גייס חברים, והתכתב עם קרוביו האמידים בשקלוב ובמחילהוב, ועם וועדי ארץ הקודש באמסטרדם ובלונדון, וכן עם אישים חשובים בגולה.

מנהל היועד הכללי וראש הבונים

בשנת תרכ"ו, לאחר פטירת בן דודו ר' יוסף יואל ריבלין, מזכיר הכוללים, החליפו ר' יושע בתפקיד, ע"פ בקשתו של ר' שמואל סלנט, כאשר גילו הוא בן כ"ח שנים. במסגרת תפקידו החדש, איחד ר' יושע את כוללות הפרושים (ואח"כ נוספו גם כוללות החסידים) למוסד אחד: היועד הכללי – כנסת ישראל, שבאראותו עמדו הגאונים רבני ירושלים – רבי מאיר אויערבאך זצ"ל, רבי שמואל סלנט זצ"ל והאב"ד ר' יעקב לעווי זצ"ל. מוסד זה שימש כגוף המרכזי של הישוב האשכנזי, ור' יוסף היה מזכירו ומנהלו, ואף ייצגו בפני השלטונות. הוא נשא בהנהגת היועד והמוסדות הקשורים בו עד אחרית ימיו, מתוך מסירות רבה, ועמד גם בפני חיצונית ביקורת נוקבים מצד יריבים ומקטרגים מימין ומשמאל שעמדו נגד היועד הכללי ומנהלו.

באותם הימים היה היועד הכללי המוסד העליון של הישוב, ובית היוצר הראשון של כל מפעלי הבניין והרחבת הישוב. כל תנועת הבניין, קניית הקרקעות, סידורי הכספים והעניינים המשפטיים של כל השכונות החדשות – היה בבית היועד הכללי. במסגרת תפקידו זה, פעל ר' יושע פעולות רבות וחשובות של ישוב הארץ.

יעקב מסירותו ועמלו של ר' יושע במפעלי בניית הארץ והרחבת ירושלים, היה מושתת על שיטה מסודרת, אדירה ונשגבה שמקורה בתורת הגר"א ותלמידיו מייסדי הישוב בארה"ק. שאיפתם החזקה ב'מצות הרחבה' – 'הרחיבי מקום אהלך', וברעיון 'קץ המגולה' ע"פ חז"ל, שהוא בנין ונטיעה לשם קירוב הגאולה, השפיעו עליו רבות. מתוך השקפה זו, קנה ר' יושע (בשנת תרכ"ח) יחד עם חברו רבי יואל משה סלומון זצ"ל את החלקה של השכונה הראשונה נחלת שבעה' מחוץ לחומת העיר העתיקה. גם בנו של ר' שמואל סלנט, ר' בנימין בייניש סלנט זצ"ל שהיה חבר בוועד 'בני ירושלים' (שהוקם ע"י ר' יושע), היה מיושביה הראשונים של 'נחלת שבעה'. ר' יושע היה הראשון שבה ביתו בשכונה, ויצא לגור בו יחידי על אף הסכנה. את אבן הפינה לבנין ביתו שהיה הראשון מחוץ לחומה (ומתוך כך היה לסמל של ישוב הארץ), הניח ר' יושע דווקא ביום ה' באייר (תרכ"ט). כפי שראינו בגליון 57, קרב תלמידו הגר"א היה נחשב התאריך ה' באייר ליום מיוחד של גאולה ובניין הארץ. על עובדה זו דיבר ר' יושע ריבלין באחת מדרשותיו משנת תרכ"ו [דורש לציון עמ' עא].

חמש עשרה שנים עברו מאז נישואיו, ועדיין לא נולד לו ילד. רק בשנה הראשונה לכניסתו בשכונת 'נחלת שבעה' נולדה לו בת, בעקבות חלום מיוחד בו נגלה לו זקנו ר' מנחם מנחם שאמר לו כך: "זהו רוח ממרום, ד' שוכן בציון, ציון בגימטריה יוסף, ובזכות זה תוליד ילדים".

ר' יושע היה הייסוד העיקרי של שלוש עשרה השכונות הראשונות מחוץ לחומה: נחלת שבעה, מאה שערים, אבן ישראל, כנסת ישראל, ועוד. ארבעים שנה עבר, בנה ועסק בכל ענייני הציבור בירושלים, וזכה לכינוי בידיש: "רבי יושע דער שטטלאך מאכער" (רבי יושע בונה השכונות). בכל שכונה שהקים, היה ר' יושע 'הנחשון הראשון', בהיכנסו לשטחים שוממים ומקומות מסוכנים במסירות נפש. הוא היה נוהג להיכנס לבית הראשון בשכונה החדשה, מתגורר בו עד להתבססותה, ומיד מכר את ביתו ועבר לשכונה החדשה הבאה. מסירות נפשו הייתה לשם דבר בקרב תושבי ירושלים. אמר על כך מרן הראי"ה בהספדו עליו: "מייסדי הישוב הראשונים, ובראשם המנוח ר' יוסף ז"ל, הגבאים והיחידים חברי השכונות שבנו להם הבתים הראשונים במדבר שמש מתוך דחוקת ומצב של תנאים קשים ונוראים ומחלות ר"ל, במסירות נפש, – החובה על כל איש ישראל לזכור ולהזכיר ומצווה עלינו לספר על 'החלוצים הראשונים' האלה בהערצה קדושה ולשים כל זאת זיכרון בספר גדול" [מתוך הספר רבי יוסף ריבלין זצ"ל חלק ב' עמ' 18].

בגליון מס' 56 סיפרנו בהרחבה על שכונת 'מאה שערים' שהקים ר' יושע כחלק ממפעלו והשקפתו של 'אתחלתא דגאולה'. כאן נוסף ונציין כי בפנקסי היסוד של שכונת מאה שערים מתקופת היווסדה, כתוב כך: "ונזכיר לטוב את ה' יוסף בהר"ר אברהם בנימין, כי זכה בזה מאת השוכן בציון, ולו בא הדבר הגדול הזה ברעיון, וקיבץ החברים, הוזכה לזאת שנתעורר על מלמלה למטה המחשבה הנוראה לבנות חורבות ירושלים עיה"ק ת"ו". בנתעורר על מאה שערים, הציע ר' מאיר אויערבאך (שהיה שותף להקמת השכונה) לר' יושע שיקרא לשכונה על שמו, שכן היה אז ר' יושע עדיין עירוי (ביתו היחידה שנולדה אחרי יסוד נחלת שבעה מאשתו הראשונה נפטרה ב"ג אלול תרל"ג, בעקבות מחלת קדחת הביצות, ומתוך בהלתה הקשה בעת התנפלות ישמעאלים על נחלת שבעה). ואולם ר' יושע ענה לו שאין צורך בכך, שכן שמו מרומז במאה שערים, שמכוון בגימטריה ליוסף כן אברהם בנימין ויוכבד. והוסיף ר' יושע, שזוהי גם הגימטריה של 'יורב שלום בניך', 'בירושלים הבנויה' ועוד פסוקים ורמזים נוספים.

מפעם לפעם היה ר' יושע דורש ומלמד תורה בבתי הכנסת בשכונות שבנה, ובאחת מדרשותיו נכח גביר נכבד בשם ר' דוד רייז, שהיה מתושביה הראשונים של נחלת שבעה. בעקבות הדרשה נתעורר גביר זה לנדב סכום כסף גדול לטובת היועד הכללי בראשותו של ר' יושע, למען הקמת שכונה נוספת, שנקראה אח"כ על שמו 'בית דוד'. ברבות הימים עבר הראי"ה לגור בשכונה זו, לצד המשרד המרכזי של היועד הכללי השוכן שם מאז ועד היום [בשכונות הבאים נספר על הקשר הרחני והמעשי שהיה בין מרן הראי"ה ליועד הכללי].

ר' יושע היה שותף גם להקמת מושבות חקלאיות ברחבי הארץ. הוא עוד הרבה לר' יואל משה סלומון וחבריו ביסוד המושבה הראשונה פתח תקווה, במקומה

הראשון – ליד יריחו. גם את שמה של המושבה, 'פתח תקווה' – נתן הוא כמוכן. "וזכר אני את האספות הרבות והדחופות שעשה ר' יוסף ב'ועד הכללי' ובבית אב זקני הגאון ר' מאיר אויערבאך בעניין יסוד השכונות וחברת פתח תקווה", העיד ר' מנחם אויערבאך, באחת משיחות זכרונותיו על ר' יושע. על יוסף ספר ר' מנחם על הכרם היהודי הראשון שהוקם בסביבת ירושלים, והיה נקרא 'כרם מאיר'. כרם זה, שהיה על שטח קרקע גדול, נקנה בשנת תרכ"ז ע"י אב זקנו – ר' מאיר אויערבאך, והאחים ר' זלמן חיים ור' יושע ריבלין, ומקומו היה ע"י המקום הנקרא עד היום 'שכונת כרם'.

כשרונות הנהגה מיוחדים

ר' יושע היה מנהיג משכמו ומעלה, בעל אישיות נדירה ומיוחדת. הוא היה גאון עצום בתורה, בנגלה ובנסתר, בעל הדרת פנים וקול אדיר ונעים. קומתו הייתה גבוהה וחסונה. הוא היה בקיא בשפות שונות, בנייחן ערבית, ספרדית ואנגלית, וממחה גדול בהנדסה, אגרונומיה ועסקי בנייה. בנוסף לכך הייתה לו השקפה מדינית מצויינת, עד שהיה נחשב באותה תקופה לאחד מגדולי המומחים בנושאים מדיניים.

בהיותו מנהל היועד הכללי שלושים וחמש שנה, ובא כוחה של פקידות אמסטרדם, עבד תמיד במסירות נפש לעזרת אלפי עניים וקשי יום. בנוסף לכך הוא היה המתווך בין העדה היהודית והממשלה התורכית, ובהשתדלותו נכנס בכל שנה מאות יהודים לארץ ישראל. הוא היה גם אחד המייסדים הראשונים של בית החולים 'ביקר חולים' ותלמוד תורה 'עץ חיים'.

הגר"ש סלנט: "נפל עמוד התווך"

בכ"ז אלול תרנ"ו, נפטר ר' יושע, כשהוא בן חמישים ותשע שנים. הוא הותיר את משפחתו בעניות ובחוסר כל, כתוצאה מזהירותו והתרחקותו במשך כל ימיו מכל הגנה ורווח אישי. כשהגיעה הבשורה המרה אל רבה של ירושלים, הגר"ש סלנט זצ"ל, בכה ואמר: "טורף טורף יוסף. נפל עמוד התווך". רבים וגדולים מרבי ירושלים ונכבדיה ספדו לו, בנייהם רבי יחיאל מיכל פינס זצ"ל (שעסק אף הוא ביישוב הארץ, כמו רבו הגאון ר' מרדכי גימפל יפה זצ"ל), שהיה ממקורביו ר' יושע שנים רבות. בתוך דברי ההספד אמר ר' יחיאל מיכל: "כשיבואו וכשיבואו סופרי אמת לכתוב ולדלות הישוב בארה"ק, ירשמו את שם האיש הזה באותיות זהב".

כעבור עשר שנים מאז פטירתו, בחדש אלול תרס"ו, נערכה אזכרה לזכרו, בה החליטו ראשי הקהל לקרוא על שם ר' יושע את הרחוב המקיף את כל שלוש עשרה השכונות שיסד. הייתה זו מחוות הנצחה ראשונה מסוגה, שכן הוא התעקש כל ימיו שלא ייקרא שום דבר ממפעליו על שמו. לאחר שקיבלו החלטה זו, הייתה אסיפה בבית רבה של ירושלים הגר"ש סלנט זצ"ל, וספרו לו על החלטה זו. כששמע הגר"ש את הדברים, ענה ואמר: דבר זה הוא חלק קטן מאוד ממה שאנו כולנו חייבים לזכור על רבי יושע, על עבודתו וסבלותיו בבנין ירושלים". בהזכירו את השם 'ר' יושע' פרץ הגר"ש בכבי והתבטא: "הוא חסר לנו על כל צעד ושעל".

[מקורות: ר' פנחס גרייבסקי, בתוך: 'הרב יוסף ריבלין עמ' ג – ד. מגילת יוסף, בסוף ספר 'מדרש שלמה', תמצית מתוך סקירה כללית על דמותו ומפעליו של הבונה והמנהיג, הסופר והמגין, הרה"ג ר' יוסף יהושע ריבלין זצ"ל. 'אנציקלופדיה של הציונות הדתית' ח"ח].

בשבעה הבא נעסוק בהשקפתו של ר' יושע ריבלין על תהליך הגאולה, בהשוואה לדרכו של מרן הראי"ה.

רבי נחמן והרב קוק

לפני כמה חודשים יצא ספר בשם 'זה ינחמונו' ע"י קבוצה מסויימת מחסידי ברסלב. בתוך הספר ישנו פרק שלם שמדבר על הקשר של הראי"ה קוק ובנו הרצי"ה לחסידות ברסלב, ע"פ סיפורים ועדויות ששמע הכותב מחסידי ברסלב שונים, ובמקור מר' ישראל אודסר זצ"ל, 'בעל הפתק'. הטענה המרכזית המונגת שם היא, שהייתה תקופה שכל ישיבת מרכז הרב, כולל ראשי הישיבה, היו כולם 'ברסלבנים', והיו מתבודדים כל לילה ביערות, וכדו' – דברים רחוקים שמשום מה לא שמענו מעולם.

אנו מודיעים בזאת, שלאחר בירור יסודי נמצאו טעויות רבות בסיפורים אלו המובאים בספר, מה גם בסיפורים אחרים ומנוגדים, הידועים לכל, לא מוזכרים שם כלל. יש לציון שבכל פרקי הספר נושבת רוח של התלהבות גדולה, החסרה בירור רציני ואובייקטיבי, ומתוך כך מופיעים בספר הרבה דברים תמוהים ביותר. מסקנת הדברים: יש להתייחס למידע ההיסטורי שבספר בצורה חשדנית, ולבדוק כל סיפור לגופו.

כמובן, שהיה קשר גדול ומשמעותי בין ברסלב לרב קוק, וחלק מהסיפורים שם נכונים בוודאי, אך עורכי הספר הוסיפו, שינו וצנזרו דברים שונים, כך שקשה להסתמך על הספר כמקור מידע אמין. המעוניין בחומר מהימן – יצור עמנו קשר, ואנו נשמח לספק לו.

כמו כן, בסוף אותו ספר מופיע צילום של מכתב מוזר ביותר בעניין הפתקה של ר' ישראל אודסר, וכתוב שם שאת המכתב כתב הרצי"ה קוק.

משיחתנו עם תלמידיו הקרובים ביותר של הרצי"ה, הם הודיעו לנו מפורשות שמדובר בזיוף גמור, וביקשו מהארגון לפרסם מחאה על כך. עוד התברר לנו, שבעת כתיבת הספר ידעו חלק מהעורכים שלפי התלמידים הנ"ל המכתב מזויף, ולמרות זאת הם לא מנעו את פירסומו תחת שמו של הרצי"ה. חבל שמתוך כוונה רצויה, להרבות שלום בעולם ולברר את הנושא ברצינות מתוך מקורות אמניים, שגו העורכים והכניסו גם שקרים וסילופים בתוך דבריהם.

ויה"ר שזוכה להרבות שלום ואמת בעולם.

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' – הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית. סניף ראשי: תחנה מרכזית ירושלים. פלאפון: 052 4797380.

"בין שני כוהנים גדולים – מרן הראי"ה ומרן החפץ חיים" ספר חדש מאת ר' מנחם קמפינסקי הי"ו. למעוניינים בקניית הספר: 052-7627642